

Rolul evaluării interactive în cadrul predării-învăţării limbii şi literaturii române pentru absolvenţii treptei gimnaziale

*Aurica Marcu
Ministerul Educaţiei, RM*

Abstract

The estimate it is "methodology operation" of comparison on the outcome get with the planned objective. The estimate of Strategy ascertain estimate of technical's and methods. The estimate strategies centralizes on formative and formation learning it is, actually, and estimate interacted strategy. The interacted strategy suppose on the existence part hers between the teachers and the schoolboy, thus the teaching-learning process can become once more amenable in the aspect advancement of critical thinking.

Keywords

The interacted estimate, capacity of self-estimate, classical lesson, evocation courses, mediate learning, reorganization on the behavior, the typical exactingness.

Nu există nici o activitate în afara **evaluării**, scopul căreia este de evidenţia modalitatea de asimilare a materialului didactic, de a dezvălui cum sunt conştientizate rezultatele predării-învăţării prin raportarea la un standard şi acomodarea permanentă la ritmul real de avansare în asimilarea noilor cunoştinţe de către elevi.

Evaluarea face parte din procesul predare-învăţare, pentru că la ea participă atât elevi, cât şi profesorul. De fapt, **evaluarea** este o operaţie metodică de comparaţie a unui **rezultat obţinut** cu un **obiectiv planificat**. Fără evaluare n-ar exista rezultatul unei activităţi de predare-învăţare, deoarece numai ea poate furniza dovezi concludente în vederea aprecierii finale ale elevului.

Absolvenţii treptei gimnaziale asimilează mai bine suportul didactic când:

- învăţarea este activă, în colaborare, în baza reperelor concludente;
- întrebările, sarcinile sunt relativ uşoare, dar în creştere logico-artistică;
- volumul de informaţie se asimilează datorită unor sarcini planificate ce pot restructura imaginea evaluată;
- frecvenţa succeselor în procesul de receptare-asimilare a unui text literar poate fi înaltă şi ea le produce elevilor plăcerea de a cunoaşte, stimulându-i spre o cooperare ce ţine de domeniu.

Pornind de la aceste particularități putem specifica următoarele **coordonate ale evaluării**. Evaluarea se realizează pentru:

- a verifica cunoștințele dobândite în raport cu standardele;
- a interioriza unele motivații;
- a susține spiritul critic de autoevaluare;
- a conștientiza valoarea aprecierii personale și de către colegi; etc.

La ora actuală este dificil de a elabora concepția unui manual școlar fără a reflecta în prealabil asupra noțiunilor de evaluare, autoevaluare, evaluarea interactivă, autoevaluarea didactică în cadrul acestui manual.

Termenul „evaluare” ne oferă un teren favorabil pentru dezvoltarea modalităților în care programa operaționalizată poate să-l sprijine cât mai bine pe cel evaluat (în cazul nostru pe absolventul treptei gimnaziale) sub următoarele aspecte:

- realizarea strategiei și a tacticilor de predare;
- referirea permanentă la necesitățile elevilor;
- adecvarea resurselor la obiectivele de referință.

Absolventul treptei gimnaziale implicat în procesul de evaluare își poate adresa permanent următoarele întrebări:

- De ce sunt la ora de limbă și literatură română?
- Ce scop am?
- Ce motive mă determină?
- Sunt pregătit pentru a recepta textul?
- De fapt, cine sunt eu?
- Sunt sigur că voi reuși?
- Ce se așteaptă de la mine?

Noțiunile „strategie de evaluare” vine să determine metodele și tehnicile de evaluare în scopul realizării unor corelații eficiente între procesul de predare-învățare și cel de evaluare a limbii și literaturii române. Strategiile de evaluare centrate pe învățare, formativă și formatoare se înscriu în categoria **strategiilor de evaluare interactivă**. În acest sens, **evaluarea interactivă** presupune, de fapt, existența unui parteneriat între profesori și elevi, care are la bază procese de colaborare și de negociere constructivă, vizând mobilizarea profesorului și elevului în cadrul proceselor de învățare și evaluare. În felul acesta evaluarea interactivă își poate determina și scopurile, cum sunt:

- stimularea capacității de autoevaluare a elevului implicat în procesul de predare-asimilare;

- conștientizarea necesității de asimilare a programei la limba și literatura română;
- sporirea încrederii în forțele proprii.

Astfel, profesorul predă în virtutea atingerii unor finalități educaționale și evaluează metodele de realizare a acestor finalități în funcție de performanțele efective ale elevilor. Pe de altă parte, procesul de învățare a elevilor se concretizează în obținerea unor performanțe calitative, de care sunt capabili și pe care permanent au capacitatea să și le autoevalueze. Pornind de la această poziție, se produc anumite ajustări la nivelul profesorului în ceea ce privește procesul de predare-învățare-evaluare și ajustări la nivelul elevului referitor la procesul de învățare-autoevaluare. De aici rezultă că autoevaluarea este un proces verificat și dirijat atât de evaluarea profesorului, cât și de eficiența propriei activități a elevului, dacă ținem cont de strategia atingerii performanțelor dorite. Vom încerca în cele ce urmează să determinăm fiecare componentă a actului didactic pentru o analiză conștientă a relației sale cu evaluarea realizată prin intermediul metodelor interactive: **autoevaluarea+inter-evaluarea**.

Astfel, în orice proces de predare-învățare-evaluare, profesorul predă raportându-se la finalități corect formulate, evaluarea volumului de informație în care acestea au fost atinse depinzând de performanțele efective ale elevilor înșiși. Se desemnează două componente ce se află într-o relație constructivă și care apelează la un anumit model-constructiv de transmitere a cunoștințelor și introducând procedee noi, argumentate în verificarea și aprecierea nivelului de asimilare al acestora de către elevi. (Figura 1)

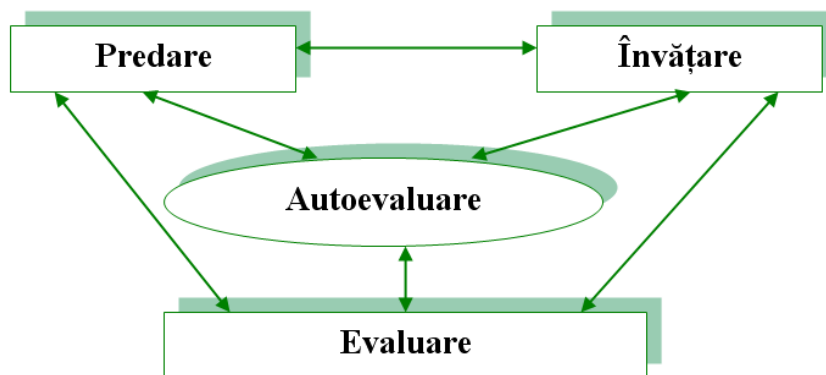

Figura 1. Relația evaluării cu celelalte componente ale procesului de predare-asimilare a limbii și literaturii române pentru absolvenții treptei gimnaziale

Cercetătoarea Pamela Farris ne propune câteva modalități de predare și de organizare a activităților didactice. Pe de o parte, abordează predarea-instruirea didactică în care evenimentele instruirii sunt cele caracteristice lecției „clasice”:

- recapitularea cunoștințelor din lecțiile anterioare;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului noii teme;
- prezentarea și explicarea materialului după principiul „pașilor mărunți”, în urma cărora elevul își dezvoltă capacitatea de a înțelege și de a exersa după fiecare pas informația asimilată;
- dinamizarea tuturor elevilor prin oferirea unor sarcini individualizate fiecăruia, de asemenea unui set de întrebări respectând corespunderea lor cu nivelul fiecărui elev și realizarea unui feedback permanent;
- propunerea unor sarcini de activitate independentă pentru fiecare elev și verificarea modului lor de executare.

Unei asemenea forme de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare i se potrivește o evaluare directă, tradițională. Este un segment aparte care ține de formarea evaluării sumative și apelează la metodele „clasice” (chestionarea orală, probele grafice sau practice, testele didactice etc.).

Pe de altă parte, cercetătoarea menționează o serie de forme de organizare a lecției în care rolul elevilor, implicarea lor activă în procesul de asimilare a cunoștințelor, este considerabil sporit. Aș dori să menționez noțiunile de: instruire „holistică” învățarea prin cooperare, temele „ciclice” etc. Ele se disting prin faptul că, elevii pot dobândi strategii utile de învățare și informații adecvate pe care apoi să le aplice în situații concrete.

Deoarece procesul de predare-învățare-evaluare este determinat de capacitatea elevului a pătrunde în esența însușirilor semnificative ale temei asimilate, ne propunem și un suport practic al gândirii critice, care se bazează pe anumite deprinderi și abilități de a raționa justificat, coerent, logic, ținând cont de argumente suficiente, solide și valoroase. De aici rezultă că gândirea critică a unui elev îi poate educa o „superioritate în volumul de cunoștințe”, care, în taxonomia abilităților cognitive a lui Bloom, implică analiza, sinteza și evaluarea. Un asemenea model didactic cu perspectivă, în opinia cercetătorului I. Dumitru, poate presupune următoarele secvențe de operaționalizare:

- evaluarea;
- realizarea sensului;
- reflecția personală.

Conform noului mod de organizare a lecției de limbă și literatură română pentru ciclul gimnazial, evaluării i se „diminuează” statutul de model instrucțional perfect, evaluarea „se îmbracă în forma unui feedback” cu profunde valențe

formative, astfel profesorul și elevii devin o echipă care decid împreună ce anume trebuie să învețe și modul în care trebuie să realizeze această activitate.

Pe de altă parte, principala activitate a elevului este cea de învățare în urma căreia ar putea obține un șir de performanțe pe care le autoevaluează. Renumitul cercetător L. S. Vâgotski încearcă o posibilă clasificare a teoriilor despre învățare, pe care le grupează în numai 3 categorii:

- învățarea urmează dezvoltării intelectuale;
- învățarea reprezintă dezvoltarea intelectuală;
- învățarea precede dezvoltarea intelectuală.

S-a demonstrat, de fapt, că profesorii care se folosesc de teoria „învățării mediate”, elevii acestora dispun de o percepție deosebită asupra relației profesor-elev. Conform teoriei „învățării mediate”, profesorul devine un „facilitator” care preia și prelucurează cunoștințele, iar elevul – o persoană care le recrează, învățând astfel cum să învețe. În cazul nostru modalitățile de realizare a evaluării randamentului de asimilare a cunoștințelor de limbă și literatură română vor fi eficiente și mult mai necesare în urma utilizării a unei metodici interactive de autoevaluare/inter-evaluare atunci când elevii sunt activi și conștienți, ca „subiecți capabili” ai procesului de predare-învățare-evaluare a limbii și literaturii române pentru treapta gimnazială.

Cele expuse confirmă că, pentru a explica relațiile care se stabilesc între evaluare și autoevaluare în procesul de predare-învățare, e necesar să dispunem de un model, care ar putea deveni și un demers fundamentat la tema noastră de cercetare. Am apelat la modelul teoretic propus de metodistul C. Stan, din care reiese că principala activitate a profesorului (predarea) și, respectiv a elevului (învățarea) se desfășoară în virtutea evaluării creative a performanțelor școlare. Finalitățile educaționale sunt raportate la un set de criterii ce țin de cerințele curriculumului sau ale manualului, nivelul clasei, chiar și valoarea propriilor performanțe și utilizând o multitudine de strategii didactice: metodele și instrumentele de evaluare. (Figura 2)

Este firesc să menționăm și de felul cum interpretează elevul rezultatele obținute, elevul poate să accepte sau poate să respingă decizia profesorului în urma evaluării didactice, fapt mediat de mulți factori, cum sunt:

- Gradul de obiectivitate și exigența profesorului;
- Factori care pot influența evaluarea;
- Valoarea argumentării rezultatelor actului evaluării;
- Concordanța între performanțele așteptate și cele eficiente;
- Principalele trăsături ale elevului.

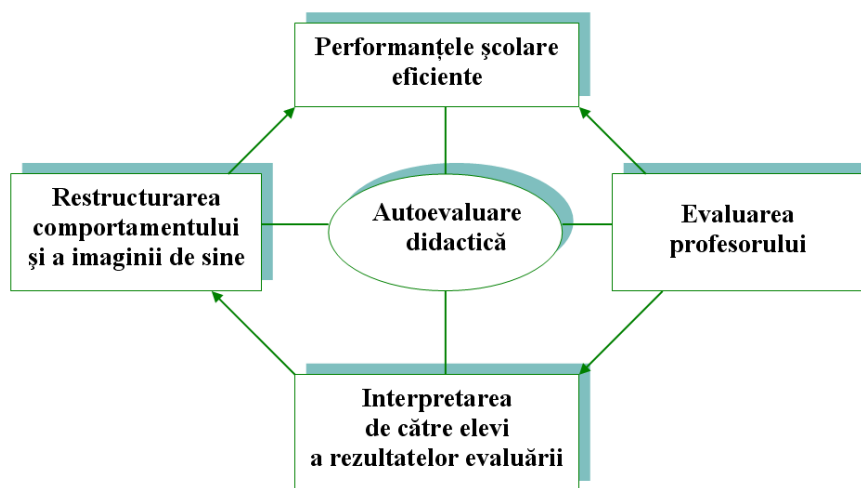

Figura 2. Relația evaluare-autoevaluare din perspectiva procesului de predare-învățare-evaluare.

Rezumându-ne în problema evaluării, dorim să menționăm ca propunere câțiva pași pentru a forma adevăratele capacități de autoevaluare/inter-evaluare la absolvenții treptei gimnaziale și pentru a prezenta curriculumul de limbă și literatură română într-un proces de optimizare a performanțelor gimnaziale ale elevului:

- educarea permanentă a capacității de autocunoaștere, inter-cunoaștere;
- prezentarea corectă a strategiilor de evaluare pe care ar trebui să le atingă elevii precum și a criteriilor care vor sta la baza aprecierii cunoștințelor;
- utilizarea unor strategii interactive specifice treptei gimnaziale de predare-învățare-evaluare;
- completarea unor chestionare care să cuprindă întrebări de apreciere a proporțiilor performanțe (dificultatea sarcinii, metodele utilizate, succesele obținute, modalitățile de optimizare, modelul de structurare a informației etc.).

Sintetizând cele prezentate în acest articol, am ajuns la concluzia că autoevaluarea și inter-evaluarea sunt influențate de conținutul și modul de interacțiune a componentelor procesului de învățământ, de particularitățile individuale ale elevului și de exigența profesorului. Astfel, includerea autoevaluării și evaluării interactive în procesul de predare-învățare a limbii și literaturii române pentru treapta gimnazială este un fenomen util și necesar, care poate contribui la optimizarea procesului de predare-învățare-evaluare.

Bibliografie

1. Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare, Chișinău-Strasbourg: Comitetul Director pentru Educație, 2003.
2. Callo, T., *Dezvoltarea și implementarea curriculumului în învățământul gimnazial. Limba și literatura română pentru cl. IX-XII. Ghid metodologic*, Chișinău: Editura Litera, 2000.
3. Farris J. Pamela, *Teaching Bearing Tosch*, Northern Illinois University, U.S.A., 1998.
4. Lisievici, P., *Evaluarea în învățământ. Teorie, practică, instrumente*. Editura Aramis, București, 2002.
5. Meyer, G., *De ce și cum evaluăm?* Editura Polirom, Iași, 2000.
6. Pâslaru, V., *Educația literar-artistică a elevilor*. Chișinău. Editura Lumina, 1999.
7. Radu, I. T. *Evaluarea în procesul didactic*. Editura: Didactică și Pedagogică. București, 2000.
8. Stan, C. *Autoevaluarea și evaluarea didactică*. Cluj-Napoca, 2001.
9. Vogler J. *Evaluarea în învățământul preuniversitar*. Iași: Polirom, 2000.
10. Vâgotski, L. S. *Mășlenie i reci*. Moscva, 1976.